

Evropský měnový systém - Euro

- doc. Ing. Jiří Blažek, CSc.

Historie měnových systémů v Evropě

- 800 n. l. – Karel Veliký, znovuvytvoření Římské říše včetně společné měny – franku.
- Průběh 19. století – vznik měnových unií: německo-rakouská měnová unie (1857-1867), rakousko-uherská měnová unie (1880-1920), skandinávská měnová unie (1873-1920), belgicko-lucemburská měnová unie (1921-1998) a mnohé další.

Bretton-woodský mezinárodní měnový systém (1945 – 1973)

- Základy systému položeny v roce 1944 (J. M. Keynes, bancor).
- Účast přijalo 44 zemí včetně ČR.
- Základem systému (standartu zlaté devizy) byla: pevná cena zlata (díky intervencím na trhu se zlatem), dolar konvertibilní za zlato, měny členských zemí konvertibilní za dolar (tzv. omezený plovoucí kurz), v případě velké volatility nutnost provádění devizových intervencí.
- Vznik bankovních institucí (Mezinárodní měnový fond, Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj – Světová banka).

Rozpad bretton-woodského měnového systému (1973)

- Válka ve Vietnamu, zadlužení USA
- Izraelsko-arabský konflikt (1973)
- Ropná krize
- Surovinová krize
- Vyčerpání světových zásob zlata
- USA ruší konvertibilitu dolaru za zlato

Evropská ekonomická integrace

- Založení EHS (1956) – impuls pro intenzifikaci evropské integrace.
- Vznik pásma volného obchodu.
- Vznik celní unie.
- Vznik společného trhu.
- Růst objemu obchodních transakcí vedl k úsilí o sjednocování platebních operací.
- Vznik mechanismu směnných kurzů.
- Vznik zúčtovací měny (ECU).

Maastrichtská smlouva

- Položeny základy společného evropského měnového systému (vznik eura).
- ČR byla signatářem maastrichtské smlouvy.

Kritéria vstupu do EMS (tzv. konvergenční kritéria)

- Maximálně přípustná míra inflace: 1,5% od průměru tří nejnižších měr inflace členských zemí EU.
- Dlouhodobá úroková míra nesmí překročit o více než 2% průměru úrokových sazeb ve třech zemích s nejnižší mírou inflace.
- Kandidátská země se musí po dobu 2 let zúčastnit evropského mechanismu směnných kurzů, aniž by devalvovala svou měnu.
- Rozpočtový deficit nesmí překročit 3% HDP.
- Maximálně přípustný strop veřejného dluhu je 60% HDP.

Výhody společné měny

- Nízké transakční náklady.
- Minimální kurzové ztráty.
- Transparentnost výsledků firemního hospodaření.
- Minimální směnárenské poplatky.
- Srovnatelnost cenových kalkulací.
- Větší odolnost měny proti spekulacím na měnu (viz. libra).

Nevýhody společné měny

- Minimální kurzové zisky.
- Omezené použití měnových nástrojů regulace (například devizových intervencí).
- Nemožnost použití národní měny jako investičního aktiva.
- Rychlejší přenos krizových výkyvů ze světa do národní ekonomiky.

Evropská centrální banka (ECB)

- Založena jako součást eura (1998).
- Sídlo: Frankfurt nad Mohanem – SRN.
- Nejvyšší orgány ECB: Rada guvernérů národních bank členských zemí eurozóny, Výkonná rada (6 členů).

Cíle měnové politiky ECB

- Udržování cenové stability.
- Podpora hospodářské politiky EU.
- Podpora obecných cílů EU (cíle se uskutečňují prostřednictvím evropského systému centrálních bank).

Standardní nástroje měnové politiky ECB

- Operace na volném trhu (právně upraveny v Zásadách ECB č. 14/2011).
- Minimální povinné rezervy (upraveny v Nařízení ECB č. 1745/2003, O uplatňování povinných minimálních rezerv).
- Stálé facility (upraveno v obecných Zásadách ECB č. 510/2015). Poskytování a absorbování likvidity prostřednictvím jednodenních úvěrů.

Nestandardní nástroje měnové politiky ECB

- Tzv. rozšířená podpora úvěrování (s cílem usnadnit přístup k likviditě).
- Speciální měnově politický program (například intervence na kapitálových trzích).
- Ostatní měnové transakce (například stahování přebytečné likvidity, nákupy ostatních aktiv, snižování úrokových sazeb do záporných hodnot atd.).

Omezená nezávislost ECB

- Akcent na protiinflační politiku.
- Omezené kompetence měnových orgánů (ECB, národních centrálních bank).
- Politická povaha měnové politiky.
- Růst nerovnosti členských zemí eurozóny.
- Růst přerozdělovacích procesů v EU omezuje účinnost měnové politiky.

Současné problémy eurozóny

- Demokratický deficit EU (Stiglitz).
- Velké rozdíly v ekonomické výkonnosti členů eurozóny.
- Rostoucí zadlužení některých členů eurozóny.
- Neplnění konvergenčních kritérií některými členy eurozóny.
- Neexistence sankčních opatření.
- Neexistence jednotné hospodářské politiky EU.
- Rozpor mezi ekonomickou podstatou eurozóny a politickým způsobem řešení krizových situací eurozóny.

Euro a ČR

- ČR se zavázala usilovat o vstup do eurozóny a zavést euro (maastrichtskou smlouvou, lisabonskou smlouvou).
- Vznik koordinačního pracoviště (ČNB a MF ČR) na přípravu vstupu ČR do eurozóny.
- Dokument Strategie přistoupení ČR k eurozóně („... lze očekávat přistoupení ČR v horizontu let 2009 – 2011“).
- Finanční krize a následné problémy eurozóny z let 2008 – 2011 ukončily úvahy o vstupu ČR do eurozóny.

Přijetí eura v ČR

- V současné době přijetí eura v ČR „není na pořadu dne“.
- Guvernér ČNB Jiří Rusnok: „... není důvod do eurozóny spěchat“.
- Přijetí eura v ČR v současné době není ekonomický problém, ale politické rozhodnutí.
- Rozpor mezi faktickým stavem použití eura v ČR (firmy účtují v eurech, občané pracující v zemi EU mají příjem v eurech, devizové rezervy jsou v eurech) a právním ukotvením eura v ČR.

Děkuji za pozornost.